

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ПРОГНОЗУВАННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ БАНКІВ

Кулик Олексій Олександрович

Науковий керівник: к.е.н, доцент Маслова А.Ю.

Харківський інститут ДВНЗ «Університет банківської справи»

Впродовж останніх років спостерігається високий рівень ризику банківської системи, зростання частки проблемних позик у кредитних портфелях, низький рівень капіталізації банків, що призводить до погіршення їх фінансового стану. Банкрутство банку не лише завдає збитків його власникам, а й знижує рівень довіри клієнтів до всієї банківської системи країни. За таких умов подальшому успішному розвитку банків сприятиме створення адекватної методики комплексного оцінювання теперішнього фінансового стану та його прогнозу на майбутнє.

Даній проблемі «аналіз та прогнозування фінансового стану банку» вже присвячена велика кількість наукових праць як вітчизняних, так і зарубіжних вчених. Значний внесок у розвиток цього питання привнесли вітчизняні науковці В. И. Смовженко, О. В. Дзюблюк, О.В.Кот, А. М. Мороз, Д. І. Барановський, М. І. Савлук, Н. М. Шелудько, так і зарубіжні вчені В. Бансал, Н. І. Валенцева, Л. Т.Гіляровська, В. В. Іванов, Дж. Маршалл, П. Роуз, Дж. Сінкі, А. Д. Шеремет та ін.

Проте, питання вдосконалення методик аналізу діяльності банків набуває все більшої актуальності, оскільки характер та коло операцій, що здійснюються банками, постійно розширюються, на ринку з'являються нові інструменти, що і зумовлює необхідність більш детального дослідження саме методики прогнозування фінансового стану банків, задля попередження їх банкрутства.

Фінансовий стан банку — це набір визначальних для його поведінки параметрів (фінанси, бізнес-процеси, персонал, інфраструктура), які через сукупність якісних і кількісних показників комплексно характеризують фінансову діяльність банківської установи у певний період часу [4]. Оцінка фінансового стану банку має базуватися на аналізі двох ключових характеристик — прибутку та ризику, що виражаються через такі узагальнюючі економічні поняття, як ефективність і стійкість.

При дослідженні сутності економічного прогнозування виділяють такі його основні складові: оцінка існуючого рівня розвитку економічних процесів і виявлення їх тенденцій; визначення можливих або бажаних перспектив, цільових станів об'єкта прогнозування у майбутньому; обґрунтування вибору певних рішень та оформлення прогнозу, плану діяльності [3]. Саме вони дають можливість зробити висновок, що

прогнозування допомагає з множини стратегічних альтернатив вибрати таку фінансову стратегію, яка відповідатиме місії та цілям банку.

Більшість сучасних авторів виділяють пошуковий і нормативний прогнози фінансового стану банку. Під пошуковим прогнозом розуміється проекція фінансового стану банку на майбутнє згідно з виявленими тенденціями та з урахуванням факторів впливу [1]. Нормативний прогноз визначається як проекція фінансового стану банку на майбутнє згідно з поставленими цілями, а також визначення потенціалу банку, необхідного для досягнення нормативного стану [5].

Використання системи прогнозування дозволяє банкам отримувати переваги в багатьох аспектах. В аспекті фінансів такими перевагами є: прогнозування та планування надходжень і використання фінансових ресурсів протягом планового періоду та встановлення чітких фінансових меж діяльності банку; внутрішнє структурування банку шляхом створення «центрів фінансової відповідальності»; можливість контролю рентабельності [1]. В аспекті основних бізнес-процесів банк отримує наступні переваги: вивчення та прогнозування місця та перспектив продукції банку на ринку; детальний аналіз всіх напрямків діяльності банку; розробка всебічно обґрунтованих прогнозів та планів; формулювання та виконання дій, спрямованих на поліпшення фінансового стану банку в цілому. В аспекті управління внутрішньою інфраструктурою та персоналом, перевагами для банку стануть: координація діяльності всіх підрозділів з метою оптимізації процесу досягнення кінцевих результатів; створення умов для децентралізації управління; підвищення загальної ефективності його діяльності.

Аналіз та прогнозування підсистем внутрішнього середовища банку, на нашу думку, слід здійснювати на основі збалансованої системи показників (прибуток, операційні витрати, витрати на залучення нових клієнтів, на навчання персоналу та ін.). При цьому прогнозування основних бізнес-процесів банку має здійснюватися у трьох вимірах: клієнти, продукти та канали збуту [3]. У прогнозну модель банку закладаються такі характеристики клієнтської бази як її стійкість, дохідність, ресурсний потенціал (визначається як рівень стабільності коштів на поточних рахунках). Продуктова політика знаходить своє відображення в прогнозній моделі через показники частки ринку (рівень присутності банку на основних ринках діяльності) та якості активів (визначає прогнозний обсяг прострочених кредитів та відповідних резервів на покриття кредитних ризиків). План розвитку нових каналів збуту (філій, відділень) також є невід'ємною складовою прогнозної моделі банку, адже відкриття нових точок продажу або розширення існуючих вимагає не лише відповідних капіталовкладень, а й впливає на потребу в персоналі.

Хоча всі чотири його підсистеми діяльності банку (бізнес-процеси, персонал, інфраструктура та фінанси) тісно пов'язані між собою, фінансова підсистема є найголовнішою, оскільки отримання прибутку – кінцева мета будь-якої комерційної установи. Діяльність усіх інших підсистем має бути

направлена на максимізацію фінансових показників [2]. Це дає підстави стверджувати, що аналіз фінансової підсистеми банку повинен охоплювати такі три лінії його захисту: достатній розмір капіталу для покриття непередбачених збитків; створення резервів у достатньому для покриття очікуваних збитків розмірі; висока прибутковість, яка дозволить покрити можливі збитки.

Таким чином, на основі вищевикладеного можна зробити певний висновок, що фінансова підсистема банку має задовольняти двом основним критеріям – стійкості та ефективності. Прогнозування фінансової стійкості дає змогу оцінити, чи зможе банк у подальшому відповідати поставленим вимогам і виконувати свої зобов'язання, а також визначити, наскільки зважену політику з управління ризиками проводить керівництво банку. Прогнозування ефективності діяльності банку дає змогу оцінити співвідношення між економічними результатами та витратами на їх досягнення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Положення “Про порядок визначення та застосування комплексної рейтингової оцінки комерційних банків за системою CAMELS”, затверджене постановою Правління НБУ від 08.05.2002 р. № 171 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0171500-02>.
2. Інструкція “Про порядок регулювання діяльності банків в Україні”: Постанова Правління НБУ від 28.08.2001 р. № 368 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>.
3. Берегова Г.І. Прогнозування деяких фінансових показників діяльності банківської установи / Г. І. Берегова // Вісн. Нац. ун-ту "Львів. політехніка". – 2008. – № 624. – С. 117-123.
4. Колодізев, О.М. Фінансовий менеджмент у банках: концептуальні засади, методологія прийняття рішень у банківській сфері: навчальний посібник / О. М. Колодізев, І. М. Чмутова, І. О. Губарева. - Х.: ВД "ІНЖЕК", 2004. – 408 с.
5. Фінансове планування та прогнозування діяльності банків : монографія / за заг. ред. акад. АЕН, д-ра екон. наук, проф. О. В. Васюренка. - Київ : УБС НБУ, 2009. - 323 с. - Библиогр.: с. 197-201.